

Psykologiske undersøgelser af 100 ungdomsfængselsfanger på Møgelkær

Af psykolog ASTRID STENKILDE, Møgelkær*

Samtlige undersøgte har været gennem vor modtagelsesafdeling i perioden maj 1969—december 1970. Undersøgelserne har fortrinsvis fundet sted i løbet af de 14 dage, de indsatte har opholdt sig på denne afdeling. I en kortere periode, hvor her ikke kom nyindsatte, blev der fra de forskellige afdelinger udtaget enkelte, der tidligere havde været igennem modtagelsesafdelingen. De indsatte havde gennemsnitlig været varetægtsfængslet 2—3 måneder, inden de kom hertil.

Det kan oplyses, at der fra 1. maj 1969 til 31. december 1970 var 74 nyindsatte i Nyborg lukkede ungdomsfængsel og 122 på Søbysøgaard, der ligesom Møgelkær er en åben anstalt. Ialt har der været 348 nyindsatte fordelt på ovennævnte 3 ungdomsfængsler. Nyborg har fortrinsvis haft unge, hvis pådømte forbrydelse var af særlig grov karakter. Endvidere har man ved anbringelsen i det lukkede ungdomsfængsel taget hensyn til undvigelsesrisikoen, ud fra en vurdering af flere tidligere undvigelsesforsøg fra institutioner i forbindelse med alvorligere kriminalitet. Enkelte har frembudt så specielle psykiske problemer, eventuelt i forbindelse med stofmisbrug, at de blev anbragt i Nyborg til nærmere observation og behandling på en speciel afdeling med tilknyttet psykiater.

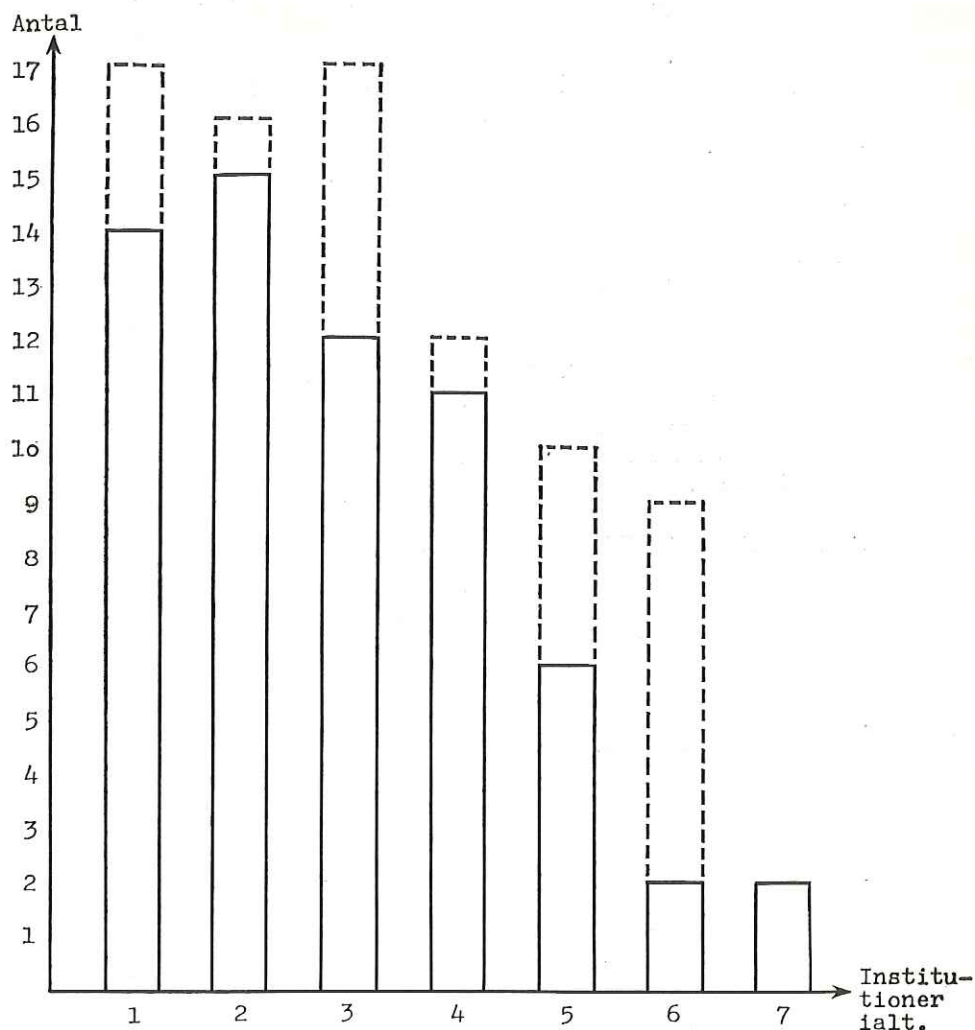
De mindre kriminelt belastede og mindre institutionsvante blev fortrinsvis anbragt i ungdomsfængsel på Søbysøgaard. Ved fordelingen til de åbne institutioner er der i nogle tilfælde taget hensyn til individuelle ønsker, samt behov og muligheder for beskæftigelse og undervisning. I visse tilfælde har man prøvet på at adskille bandefæller eller sagskammerater ved at anbringe dem på hver sin institution.

Klientellet her er fortrinsvis dømt for berigelsesforbrydelser, navnlig tyveri, dokumentfalsk og brugstyveri af biler. Ca. 26 % har periodevis haft et stort alkoholforbrug, og ca. 21 % kan betegnes som stofmisbrugere, — for de flestes vedkommende i en tidlig fase. Ca. 50 % af disse er gået fra alkohol til euforiserende stoffer.

Undersøgelserne er foretaget som et led i en mere omfattende lægelig undersøgelse af de indsatte. Kriminaliteten søges i det følgende belyst gennem en karakteristik af milieu- og personbetingelserne, ud fra den betragtning, at det drejer sig om samspilsfænomener.

* Referat i radio, TV og dagspresse frabedes.

Figur I. Antal institutionsanbringelser.

62 % har været anbragt gennem børne- og ungdomsværnet.

De stiplede linjer angiver ophold på julemærkehjem eller observationskolonier.

Ialt er der tale om 81 %, der i kortere eller længere perioder har været anbragt udenfor deres hjem.

Til belysning af forløbet i opvækstsituationen er indhentet oplysninger fra børneværn, hospitaler, skolelæger og skolepsykologer, § 800 a-undersøgelser og de indsattes egne oplysninger under samtaler.

38 % er opvokset i Københavns-området, 37 % i provinsbyer (hvoraf Odense, Randers, Århus og Horsens er stærkest repræsenteret), og 25 % på landet og i bymæssige bebyggelser.

62 % har i perioder været anbragt på børne- og ungdomsværnets institutioner. Yderligere 19 % har haft ophold på julemærkehjem, svagbørns- eller observationskolonier. For de flestes vedkommende har der været tale om flere milieuskift dels mellem hjem og institution og dels fra en institution til en anden. 7 % har været indlagt på børnepsykiatriske afdelinger og 11 % på psykiatriske afdelinger for voksne.

Den samlede anbringelsestid på børne- og ungdomsforsorgens institutioner varierer fra få måneder til godt 17 år. De fleste anbringelser, ca. 65 %, har været op til 3 år, ca. 27 % fra 3—8 år og ca. 8 % over 8 år. En har levet hele sin barndom og ungdom på institution.

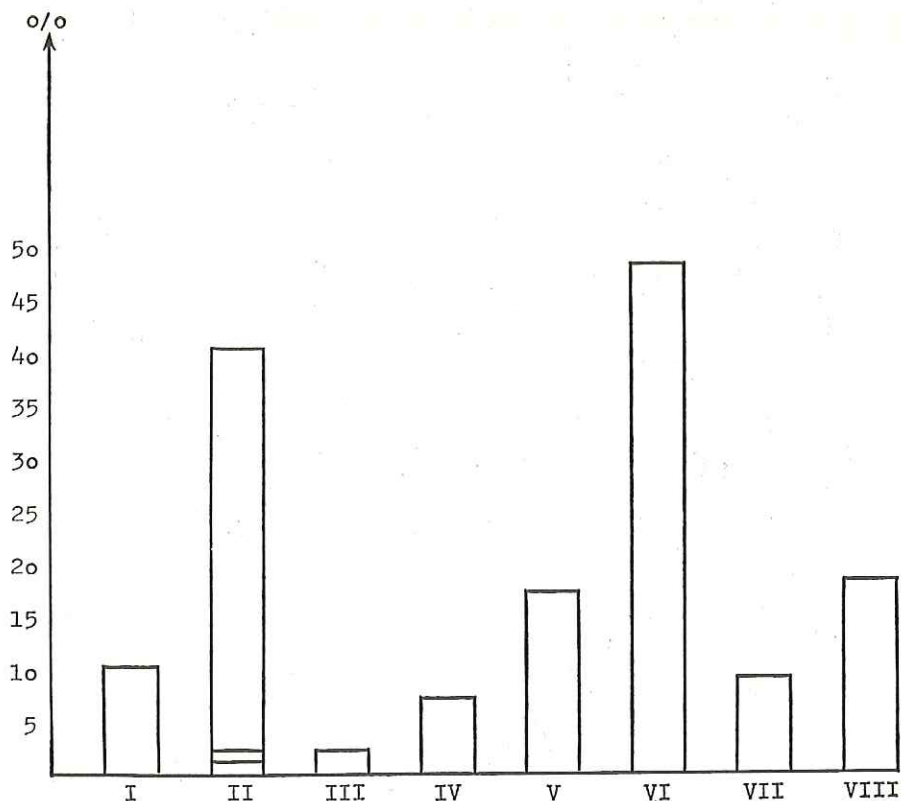
Samlet anbringelsestid på børne- og ungdomsforsorgens institutioner

	Antal	
0—1 år	8	
1—2 „	22	ca. 65 %
2—3 „	10	
3—4 „	6	
4—5 „	2	
5—6 „	2	ca. 27 %
6—7 „	2	
7—8 „	5	
10—11 „	1	
11—12 „	1	ca. 6 %
12—13 „	1	
13—14 „	1	
17—18 „	1	ca. 2 %
	62	

Oplysningerne om de hjemlige forhold er i mange tilfælde ikke fyldestgørende, hvorfor de følgende beskrivelser må tages med et vist forbehold.

Undersøgelsen giver indtryk af gode, stabile hjemlige milieuer hos 11 % af de indsatte. 71 % af familieforsørgerne er ufaglærte,

Figur II. Forskellige institutionsanbringelser.

I: Spædbørnshjem (inden 2. leveår) : 10.

II: Børne- og skolehjem (incl. 2 behandlingshjem) : 40.

III: Kostskole: 2.

IV: Observationskoloni: 7.

V: Svagbørnsskoloni el. julemærkehjem: 17 (heraf 4 både/og).

VI: Ungdomshjem: 48.

VII: Ungdomspensioner: 9.

VIII: Indlæggelser på børnepsykiatriske (7) og psykiatriske (11) afdelinger (1 både/og): 18.

og resten har en faglig uddannelse, 8 % er invalidepensionister og 2 % folkepensionister. 5 % af mødrene er døde (1 suicideret) og 10 % af fædrene (2 suicideret). 11 % er i længere perioder opdraget af enlig mor, 26 % af forældrene er fraskilte, 28 % har eller har haft stedfar (en eller flere), og 2 % har stedmor. 5 % har adoptivforældre, og 2 % er fortrinsvis opdraget af bed-

steforældre. Det er oplyst, at 23 % af fædrene er drikfældige (i et tilfælde såvel den biologiske fader som 2 efterfølgende stedfædre), og 1 har været narkoman. Om mødrene ved vi, at 3 % er drikfældige, og en har været narkoman. I 3 tilfælde er der tale om alkoholmisbrug hos begge opdragere.

Oplysninger om kriminelle forhold hos de pårørende ved vi nok for lidt om. I nogle tilfælde er den biologiske faders forhold ukendt, og man ved ikke meget om de forskellige skiftende stedfædre til 15 % af de indsatte. Vi ved dog med sikkerhed, at 14 % af fædrene og 4 % af mødrene har været dømt på grund af kriminelle forhold. I 17 % er der registreret kriminalitet hos en broder, i 2 % hos en søster. 2 % har haft 2 kriminelle brødre og 1 % har haft 2 kriminelle søstre. 1 % har haft 2 søstre og 1 bror med kriminelle forhold.

14 % af mødrene og 6 % af fædrene har haft nervøse lidelser. En mor har været inddraget under åndssvageforsorg, 3 % har haft 1 bror og 2 % 1 søster under åndssvageforsorg. En har både 1 søster og 1 bror, der er åndssvage.

7 % er opdraget som enebarn, 50 % har eller har haft fra 1 til 3 søskende, 43 % fra 4 og derover (op til 11).

Stort set er de økonomiske forhold i hjemmene i underkanten af det normale i befolkningen, men vore oplysninger er for mangelfulde til at det kan gøres op statistisk. En del er vokset op under fattige kår og har ved samtale givet udtryk for en oplevet lav social status i forhold til kammerater i skoletiden.

Den følelsesmæssige atmosfære i hjemmet ved vi for lidt om på baggrund af de foreliggende data. Ud fra de indsattes retrospektive beretninger har 17 % haft et konfliktfyldt forhold til deres mødre og 34 % til deres fædre. Yderligere 17 % angiver, at der har været problemer i forhold til begge parter. Ovennævnte oplysninger må dog tages med forbehold, idet problemerne nok til en vis grad accentueres i puberteten, som flere af de unge endnu ikke har overstået. 32 % benægter, at der er eller har været problemer i forhold til forældrene.

Aldersmæssigt fordeler de undersøgte sig fra 16 til 21 år. Gennemsnitsalderen er ca. 18,5 år. Alle var ugifte på undersøgelsestidspunktet.

Uddannelsesmæssigt er over halvdelen ringe stillet i dag. 58 % har haft flere end 2 skoleskift, og 6 % har gået i 7—8 skoler. Hos 89 % af de undersøgte har jeg fundet frem til følgende årsager til skoleflytninger. 38 % er flyttet på grund af anbringelse udenfor hjemmet en eller flere gange, og 20 % af flytningerne er i et eller flere tilfælde sket på grund af bopælskift. Skolemæssige årsager må bære ansvaret for flytning i 35 tilfælde. 2 er flyttet til anden skole alene på grund af tilpasningsvanskeligheder, — den ene på forældres foranledning, — den

Skoleskift.

Antal skoler:	
1	21 %
2	21 %
3	36 %
4	9 %
5	6 %
6	1 %
7	5 %
8	1 %
<hr/>	
1—3 skoler	78 %
4—8 skoler	22 %
> 2 skoleskift	58 %

anden på skolepsykologens. 23 % har været oversiddere. 13 % er udgået af 6. klasse, 44 % af 7. klasse. 49 % har modtaget særundervisning på grund af indlæringsvanskeligheder og/eller dårlig begavelse. 20 % har gået i hjælpeklasse eller -skole.

61 % har haft ulovlige skoleforsømmelser. 77 % af skoleforsømmerne har gået i byskoler, 23 % i landsbyskoler. Begavelsesmæssigt placerer 44 % sig i den tunge ende af normalområdet, og 33 % er sinker. 16 % har frembudt adfærdsforstyrrelser udover skulkerier, og 41 % har både haft faglige problemer og frembudt adfærdsforstyrrelser. 4 % har haft tilpasningsvanskeligheder på grund af drillerier fra kammerater. 18 % har ikke frembudt skoleproblemer af nogen art.

45 % er tidligere blevet psykologisk undersøgt, fortrinsvis af skolepsykologer, — 67 % i løbet af de første 2 skoleår.

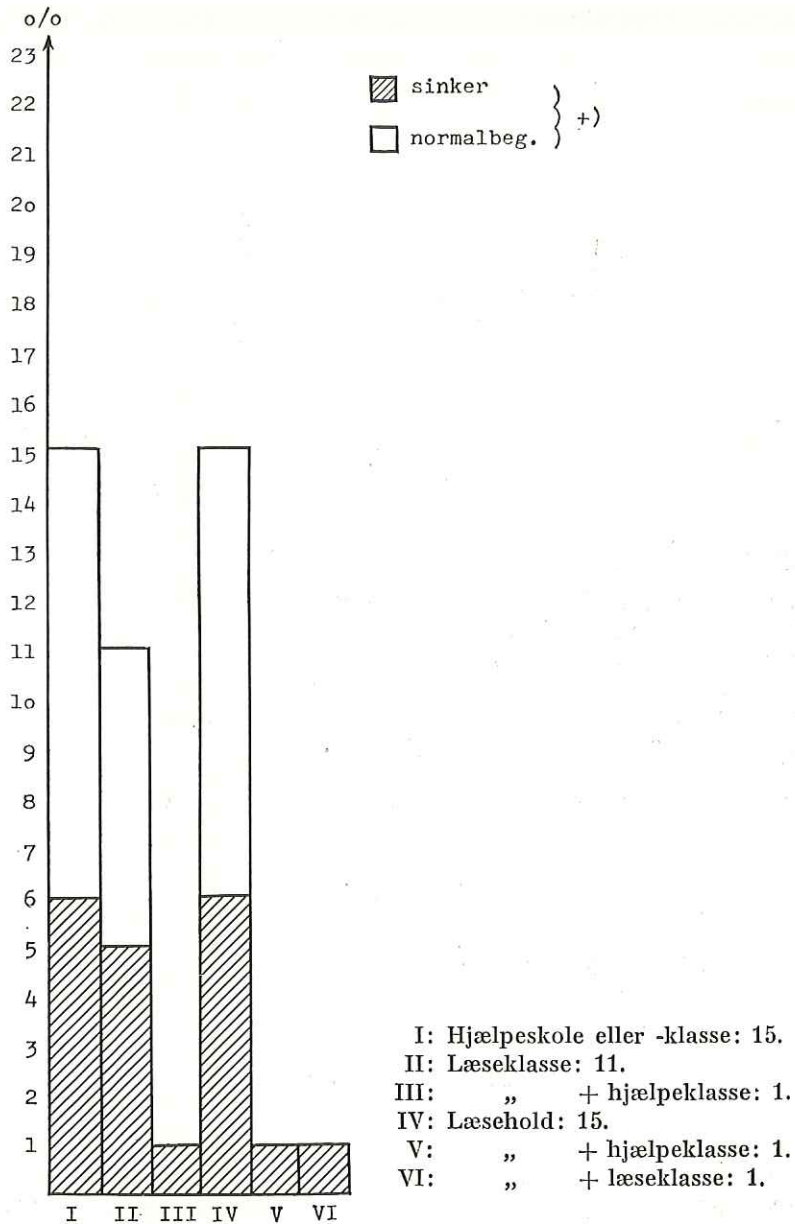
Uddannelse.

6. klasse	13 %
7. klasse	44 %
7. klasse + efterskole	6 %
8. klasse	25 %
9.—10. klasse	7 %
1.—2. real	4 %
realeksamen + handelsmedhjælpereksamen	1 %

De psykologiske prøver.

Til undersøgelsen er anvendt Wais (Wechsler Adult Intelligence Scale), Bender Motor Gestalt Test, Rorschach samt et kort interview. Samtlige undersøgelser er foretaget af undertegnede.

Figur III. Særundervisning.

*) Ifølge den sidste intelligensundersøgelse med Wais.

Opgaveacceptationen hos de unge har gennemgående været god. En del har udbedt sig oplysninger om intelligensprøveresultatet, og en bad om tilladelse til at læse den psykologiske rapport.

Intelligenskvotienten er i intet tilfælde blevet opgivet til de indsatte, og der blev ikke givet tilladelse til at læse rapporten.

I forbindelse med undersøgelsen er der talt med den enkelte om specielle evner og muligheder og evt. begrænsninger. De, der har haft behov derfor, er blevet opmuntret til at deltage i ekstraundervisning her på stedet.

Undersøgelsesresultaterne er i hvert tilfælde nedfældet i en rapport, der er distribueret i 6 eksemplarer til forskellige personalekategorier indenfor fængslet og 1 eksemplar til det lægelige forskningsteam.

Waisprøven, der består af 6 verbale og 5 praktisk betonede opgaver, er p.t. en meget anvendt individuel intelligensprøve til voksne i alderen 16 til 75 år og derover.

Overfor ungdomsklientellet her har det været fordelagtigt også at anvende praktiske prøver, der er mindre følsomme overfor miljøforskelle under opvæksten end de verbalt opbyggede tests. I resultaterne indgår foruden den totale IQ, verbal- og performanceintelligenskvotienten.

Som et hjælpemiddel til diagnostisering af centrale dysfunktioner anvendtes Benderprøven. Det er en visuomotorisk prøve, bestående af 9 kort med forskellige enkle figurer og mønstre, som den undersøgte kopierer på et stykke papir. Normalt vil man i 11 års alderen have nået den modenhed, der forudsætter, at prøven kan gennemføres korrekt. En enkelt afvigelse tages ikke som tegn på organisk hjernelidelse, med mindre den er meget påfaldende.

Koordinations- og retningsforstyrrelser, dårlig formopfattelse, perseveration, problemer med rumorientering, rotationer og gestaltopløsninger er faktorer, der kan give mistanke om en eventuel hjernelidelse. 20 % af klientellet afslørede diskrete visuomotoriske forstyrrelser, mens 19 % havde mere massive afvigelser i denne prøve.

Rorschach, en projektiv personlighedsprøve, består af 10 tavler med symmetriske blækklatter i forskellige former. De 5 er sort/grå, 2 er sort/røde og de 3 sidste er flerfarvede. De forestiller i sig selv ikke noget bestemt, men kan danne baggrund for forskellige fortolkninger. Hvert svar analyseres med hensyn til lokalisation, determinans og indhold. En udarbejdet oversigt over svarene danner grundlag for en personlighedsbeskrivelse. Hvor der ikke blev afgivet svar ved første præsentation af en eller flere tavler, blev disse forevist igen. Disse „rejections-suppleringsvar“ er taget i betragtning ved den individuelle bedømmelse.

Systematisk inquiry (som bl. a. bruges i angelsaksiske lande) er ikke foretaget. Der er anvendt det i Danmark gængse scorings-system.

2 % opgav at gennemføre Rorschachprøven, og 21 % gav kun fra 5 til 12 svar.

Ved relativt ustrukturerede samtaler med de indsatte har jeg søgt at danne mig et indtryk af, hvordan de har oplevet deres barndomsmilieu og skolesituation. Endvidere er der talt ganske kort med dem om fremtids- og uddannelsesplaner.

Standpunktsprøver og resultater.

Som et led i modtagelsesproceduren bliver samtlige ungdomsfanger standpunktsprøvet i dansk og regning af lærerne på stedet. Prøverne er en grovvurdering, der giver et fingerpeg om, hvor man skal sætte ind med undervisning. I dansk er der foruden standardiserede læse- og staveprøver anvendt en almindelig diktatprøve (for 7. kl.).

Standpunktsprøverne i regning (fra Danmarks pædagogiske institut) består af 2 sæt: 1) addition, subtraktion, multiplikation samt prøver i metersystemet, 2) problemløsningsopgaver, der forudsættes lært ved udgangen af folkeskolens 7. klasse.

49 % har haft behov for supplerende undervisning i det ene eller begge disse fag.

61 % af sinkerne havde et standpunkt i diktat, der lå under 5. klasses niveau, og 17 % af de normalt til godt begavede var ligeså ringe.

I regning havde 39 % af sinkerne et standpunkt under 5. klasse, mens kun 7 % af de normalbegavede var ligeså ringe.

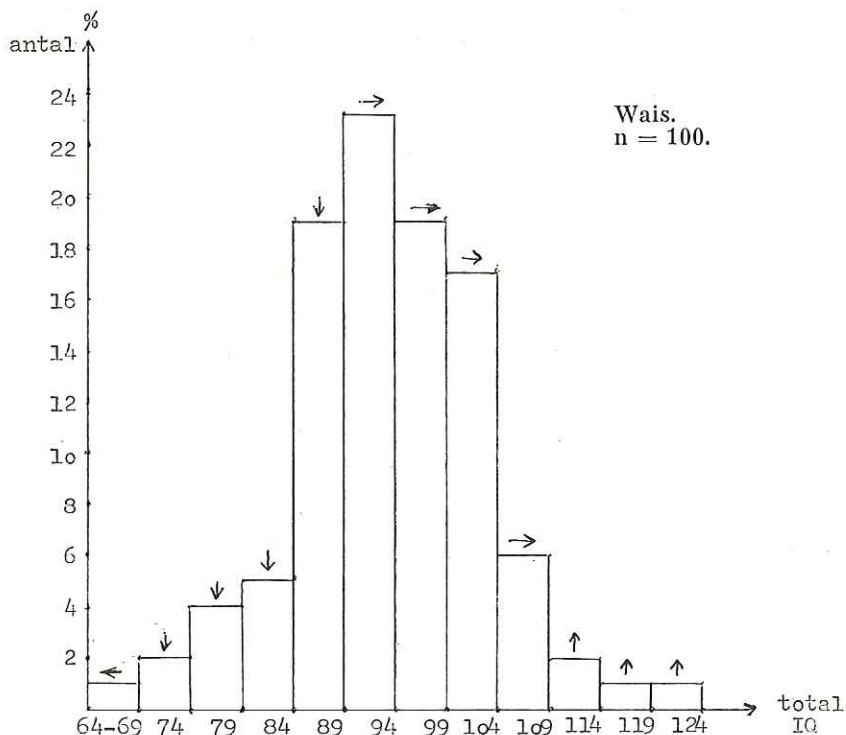
13 % af sinkerne havde et diktatstandpunkt over middel, 50 % af de normalbegavede placerede sig på dette niveau. 3 % af sinkerne havde et regnestandpunkt over middel, — 23 % af de normalbegavede placerede sig på dette niveau. Der viser sig at være en ret god overensstemmelse mellem IQ og præstationerne i diktat og regning.

Undersøgelsesresultater.

Intellektuelt placerer 65 % sig indenfor normalområdet, — kun 4 % kan beteges som godt begavede.

30 % fungerer som sinker og 1 som debil. 2 % er henregnet til sinkerne som grænsetilfælde, skønt de formelt kunne opfattes som åndssvage i kraft af IQ. Rent verbalt fungerer 38 % som dårligt begavede, — ved de praktiske prøver placerer 22 % sig indenfor dette område.

Figur IV. Intelligensundersøgelser i tiden maj-69 til dec.-70 på 100 ungdomsfængselsfanger i alderen 16—21 år.

↓ sinkeområdet ← debilområdet Totalvariation: 69—121
 → normalområdet M. IQ: 94
 → området godt begavet/velbegavet M. verbal IQ: 92
 M. performance IQ: 97

1 % — åndssvage.

30 % — sinker, heraf 2 i grænseområdet til debile.

65 % — indenfor normalområdet, heraf 42 % i den tunge ende.

4 % — godt begavede, heraf 1 velbegavet.

Det er et gennemgående træk, at perf. IQ ligger højere end total IQ — kun 22 % har en lavere perf. IQ end total IQ.

Sammenlignet med Wechslers undersøgelsesmateriale (100 unge mænd i alderen 18—19 år) ligger 3 verbale deltests i dette materiale (informations-, ligheds- og ordforrådsprøverne) indenfor normalområdet.

Gennemsnitspræstationen i hovedregning ligger klart i underkanten, talspændvidde og omtankeprøverne ligger under det normale for alderen. I performedelen ligger præstationerne i puslespil- og terningmønsteropgaverne i overkanten, og billedkompletterings- og billedordningsprøverne omkring midten af normalområdet.

Præstationerne i talsymbolopgaverne er gennemgående så ringe, at de tangerer sinkeområdet. For sinkernes vedkommende ligger gennemsnitspræstationerne i samtlige verbale og 2 praktiske prøver under normalgennemsnittet. Sinkernes ydelser i terningmønster, billedordnings- og puslespilprøver ligger i underkanten af normalværdierne.

En sammenligning af 46 tidligere Binet-resultater med Wais IQ viser, at førstnævnte gennemsnitlig ligger 6 points højere.

En bedre overensstemmelse kan næppe forventes i betragtning af, at 1) de to prøvers struktur, vurderingssystem og validitet er forskellig, 2) Binetundersøgelsen er foretaget af forskellige psykologer, 3) tidsintervallet mellem de to prøver er op til 10 år.

Der er i 19 tilfælde tale om en diskrepans på 10 points og derover. 1 af disse 19 har en højere Wais IQ end Binet Ik. Den pågældende skolepsykolog, der foretog Binetundersøgelsen, anfører i sin rapport, at andre tests (blandt andet Rorschach) afslørede normal begavelse. Det dårlige Binetresultat blev tilskrevet en mangelfuld opgaveaccept. I de øvrige 18 tilfælde er IQ-resultaterne i Binet højere end i Wais.

Såvel organiske som milieubetingede faktorer spiller ind med hensyn til det intellektuelle udviklingsforløb. To af disse 18 var cyanotiske ved fødslen, og 2 havde en fødselsvægt på over 4000 gr. En tilbragte 1½ år på spædbørnehjem efter fødslen. 6 har haft større eller mindre cranietraumer, og 1 har været temmelig langt ude i narkotikamisbrug.

13 er blevet EEG-undersøgt, — de 4 var let abnorme, 2 let til middelsvært abnorme. 10 afslørede påfaldende træk i den psykologiske undersøgelse, der kunne give mistanke om en eventuel hjernelidelse.

Kun 3 synes at have haft nogenlunde gode opvækstbetingelser, resten er opvokset i konfliktprægede og i mange tilfælde asociale hjem. 7 har haft drikfældige fædre, og 4 fædre har været kriminelle. Børnene har været meget overladt til sig selv. Udviklingsbetingelserne synes i alle måder at have været de dårligst mulige. Den begrænsede skolegang og de mange skoleforsømmelser har bestemt ikke virket fremmende på udviklingen.

De 31 % dårligt begavede afslører meget usikre og vage forestillinger om sociale forhold og almene emner. Deres ordforråd,

ordforståelse og udtryksform er unuanceret, tankegangen konkret. De ligger gennemgående lavt i de prøver, der har at gøre med indlæringsprocessen og abstrakt tænkning, og fungerer bedst i let overskuelige situationer, der kræver en praktisk betonet indsats.

Ved kromosomundersøgelser er der fundet 2 sinker med Klinefelter syndrom.

Der foreligger oplysninger om fødselen hos 20 af disse 31. 3 har en fødselsvægt under 2500 gr., og der er 6 med en fødselsvægt over 4000 gr. En var skindød umiddelbart efter fødselen. Hjernetraumer som følge af ulykker er registreret i 9 tilfælde. I to tilfælde er der både tale om fødselstraume og senere hjerne-traume. 3 af disse dårligt begavede har været på institution i deres første 2 leveår. Skolegangen er af de fleste oplevet som et stort nederlag. Flere undersøgelser har vist, at børn, der klarer sig dårligt i skolen, har lav status blandt kammeraterne, — hvilket også disse dårligt begavede har afsløret under samtalerne. 13 har været oversiddere. De mange ulovlige skoleforsømmelser blandt sinkerne og de tungt normalt begavede må nok ses på baggrund af dårlig trivsel og oplevet lav status i skolemilieuet.

19 af sinkerne har fået specialundervisning, — heraf har 7 gået i hjælpeklasse, 6 i læseklasse, mens resten har fået ekstra timer på mindre regne- eller læsehold.

18 i sinkegruppen har frembudt adfærdsforstyrrelser i skolen udover skulkerier, — 6 af disse gik i hjælpeklasse og 3 i læseklasse. Kun 5 af de 31 har fortsat skolegangen udover de obligatoriske 7 år.

Det „geografiske“ opvækstmilieu kan synes irrelevant i denne forbindelse, men for børn fra landet kan turen frem og tilbage til nærmeste bys specialklasse være en belastning.

Skolens holdning til disse „tunge“ og i nogle tilfælde adfærdsforstyrrede elever har nok været en medvirkende årsag til skolegangens tidlige ophør. En af de dårligst begavede (med IQ 72) blev på grund af tilpasningsvanskeligheder meldt ud af skolen efter 6½ års skolegang, — med dispensation fra stadsskoleinspektøren.

Dårlig økonomi i hjemmilieuet har nok i nogle tilfælde været en medvirkende årsag til den begrænsede skolegang.

Hovedårsagen er efter min mening, at disse dårligt begavede i årenes løb uvægerligt har oparbejdet en aversion mod hele skolemilieuet, som følge af de mange oplevede nederlag i vort konkurrenceprægede skolesystem.

Ud fra den karakterologiske undersøgelse ville det være formålsløst at kaste sig ud i en subtil klassificering af klientellet. I flere tilfælde har det været svært at afgøre, om det asociale

adfærdsmønster var pubertetspræget og forbigående eller en mere habituel personlighedsstruktur.

Mange af disse unge er handicappet af en generel umodenhed såvel fysisk som psykisk.

Tidlige karakterskader (psykisk retardering som følge af institutionsanbringelse og mangelfuld følelsesmæssig kontakt de første leveår) er der ca. 10 % af i dette materiale. Det centrale træk hos disse unge synes at være deres manglende evne til følelsesmæssigt engagement i forhold til andre. De synes desuden i nogen grad at mangle naturlige ambitioner i retning af at dygtiggøre sig for deres egen skyld.

21 % afslørede karakterafvigende træk i deres personlighed, 17 % karakterneurotiske og 18 % angstneurotiske træk. 21 % gav under 12 svar i Rorschachprøven, hvilket var for spinkelt grundlag til en personlighedsbedømmelse.

Det er mit indtryk ud fra testning og samtaler, at mange af disse unge har en lav opfattelse af sig selv, og som følge heraf er deres kontakt med omgivelserne inadækvat og begrænset. Flugt fra nederlag og modgang er et såre almindeligt mønster. I flere tilfælde skorter det på en mere intern bearbejdning af problemerne, ligesom realitetsvurderingen ofte er ringe. De fleste har en lav frustrationstærskel.

Psykiske vanskeligheder af aggressiv karakter afslørede på faldende sjældent i Rorschachprøverne.

12 % har i deres adfærd og reaktioner på de forskellige prøver afsløret massive træk, der kunne tyde på en hjernelidelse. Sproglige vanskeligheder er observeret hos enkelte, men de mest typiske træk har været en udtalt rigiditet i hele tankegangen, perseveration og en lav træthedstærskel. En af de undersøgte må betegnes som debil.

Disse psykologiske undersøgelser belyser en del problemer omkring ungdomskriminalitet, men det er ikke muligt på dette grundlag at stille holdbare individuelle diagnoser og prognoser. Med bidrag fra forskellige fagområder vil man muligvis finde frem til mere effektive behandlingsformer end de hidtil anvendte. Det vil dog altid være svært at afbøde virkninger af forhold, der gennem flere år har forringet en persons udviklingsmuligheder.

En forebyggende behandling i hjemmilieuet allerede inden de første skoleår må, ud fra den erfaring vi har i dag, være det mest effektive.

Eksistensen af den arvelige faktor med hensyn til intelligens har hidtil været et dominerende synspunkt. I dag ved man, at udviklingsbetingelserne spiller en stor rolle. Forældre fra middelklassen bruger sproget mere, er mere parate til at besvare spørgsmål og give deres børn varierende oplevelser end forældre

fra lavere statuslag. Der er en nær sammenhæng mellem social status og IQ.

I Israel har man gjort forsøg med kulturelt underudviklede børn, og ved en kompensatorisk pædagogik opnået stigning i intelligensniveauer helt op til 30 % for børn under skolealderen (Smilansky).

Hvis lavstatusbørnene fik bedre udviklingsbetingelser i de første leveår, ville de sandsynligvis blive mere trygge og motiverede for en arbejdsmæssig indsats både i skolesituationen og senere i samfundet. Som det er i dag, kan disse børn ikke leve op til skolens krav og forventninger, idet der lægges for stor vægt på verbale færdigheder. Måske kunne man undgå mange „skolefallitter“ og „sociale tabere“, hvis man fra skolens side slækkede på ambitionerne og i undervisningssituationen tog udgangspunkt i det enkelte barns erfaringer.

Døgninstitutioner under børne- og ungdomsværnet har ikke været i stand til at løse dette klientels problemer.

Til trods for at flere undersøgelser i de senere år har vist en klar sammenhæng mellem institutionsprægede miljøer i de første 2—3 leveår og en abnorm personlighedsudvikling, findes der stadig mange spædbørnehjem, hospitalsafdelinger og vuggestuer med sterilt institutionspræg og for lav personalenormering.

Børne- og ungdomshjemmenes klientel i dag har store adfærds- og tilpasningsvanskeligheder. Flere af ungdomshjemmene fungerer nærmest som „brokkasse-institutioner“, der efterhånden får de vanskeligste elever, der er opgivet af andre. Ved en militærpsykologisk undersøgelse for nylig („Personprædiktions og person-milieu relationer“ sept. 1970) har man fundet, at uheldige personmilieuer virker negativt på de anbragtes personlighedsudvikling.

De mange institutionsskift, som flere af Møgelkær-klientellet har været udsat for, har ikke givet de unge en fair chance for at finde stabile identifikationsobjekter under deres opvækst.

Fremtidig bør man, i de tilfælde anbringelse udenfor hjemmet er indiceret, finde frem til gunstigere og mere stabile personmilieuer, hvor der lægges vægt på en kontaktagende og konsekvent behandling. Anbringelse i egnede privathjem må anses for at være det bedste især i førskolealderen. Der vil dog være særligt tilfælde, hvor et barns reaktioner er så uacceptable eller farlige for det selv og andre, at man først og fremmest må tilgodese beskyttelsesforanstaltninger og psykologisk eller psykiatrisk behandling. I disse tilfælde kommer man ikke udenom anbringelse på psykiatriske afdelinger og mindre behandlingsinstitutioner.

Indenfor fængselsvæsenet er der i løbet af de sidste år sket mange reformer. I ungdomsfængslerne lægges der som hidtil

megen vægt på arbejdsstræning, oplæring og undervisning, men der trækkes nu i højere grad på samfundets almindelige uddannelsesressourcer ved udnyttelse af de nuværende meget liberale frigangs- og udgangsordninger. Endvidere tilstræbes der generelt en human og demokratisk holdning i forhold til de indsatte.

Behandlingen af unge sociale afvigere er problematisk, — og recidivprocenten er høj.

Gruppeterapi kunne muligvis give en vis stabilisering, — men en stor del af dette klientel har svært ved at benytte denne verbale form. Det er muligt, at hobbyvirksomhed kombineret med samtaler i mindre grupper ville være den bedste form for gruppeterapi overfor de tungt begavede.

Psykoterapi som en ren interaktionsproces mellem klient og behandler er prøvet i enkelte tilfælde, men findes utilstrækkelig. Samspeilet mellem klienten og det sociale milieu synes nok så væsentligt, og der mangler kontaktdrivende miljøer og stimulerende arbejdsvirksomheder med henblik på den sociale reintegrering. En personlig præget behandling såvel under fængselsopholdet som i tiden efter løsladelsen må være målet, — hvis man vil opnå mere varige kriminalpræventive virkninger.

Astrid Stenkilde.